

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 10 K, za pol leta 5 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12 — K, za Ameriko 14 — K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Za realno gimnazijo v Novem mestu.

I.

V Dol. Novicah napovedani shod za preustrojitev tukajšnje gimnazije v realno gimnazijo se je vršil v nedeljo 23. svečana ob 10. uri dopoldne v tukajšnji Mestni dvorani, katero je ob napovedani uri napolnilo številno občinstvo. Opazilo pa se je, da je iz obrtniških in kmečkih krogov, ki so pri tem vprašanju tudi zainteresirani, premalo zastopnikov. — Po otvoritvenem in pozdravnem nagovoru da predsednik shoda župan Rosmann besedo poročevalcu gymn. ravnatelju Westru, ki se že več let peča s preustrojitvijo šolstva. Ta je v strokovnjaškem referatu poročal shodu, podal pregled čez razne tipe, v katere se lahko preosnujejo gimnazije, in razložil razliko med staro humanistično in nameravano realno gimnazijo.

Novomeška gimnazija je star zavod, ki so ga od ustanovitve l. 1746. naprej vodili frančiškani do l. 1870., ko je vodstvo prevzela država. Tedaj je bila, kakor je še dandanes, gimnazija realna, v starem smislu, to se pravi, risanje je obvezno v nižjih razredih, v višjih pa neobvezno. Ni pa realna v novem pomenu besede. L. 1908. je bivša avstrijska naučna uprava odredila, da se osnujejo poleg stare humanistične gimnazije reformni zavodi, ki naj omogočijo absolventom, da se lahko posvetijo tudi kakemu drugemu poklicu, ne pa samo tistim, ki jim je bila humanistična namenjena.

Humanistična gimnazija daje svojim absolventom priliko, da brez posebnega izpita lahko vstopijo na vseučilišče. — Humanistična gimnazija je predvsem pripravljavna za vseučilišče; razen tega so se lahko posvetili nekaterim drugim strokam — vstopili so lahko na živinozdravniško visoko šolo, eksportno ali konzularno akademijo, po dokončanem 6. razredu v lekarno (zdaj se bo zahtevalo 8. razredov). Na tehnične visoke šole je absolvent gimnazije lahko vstopil le, če je prestal skušnjo iz nekaterih predmetov. Bile so torej gotove težkoče in nepravilike. Nasprotno je absolvent realke lahko vstopil brez skušnje na tehnične visoke šole, na vseučilišče pa

le takrat, če je naredil izpit iz latinščine. Z l. 1908. so se osnovali trije novi tipi srednjih šol: A, B, C. Prva dva tipa sta reformna gimnazija in realna gimnazija. Reformna gimnazija je v nižjih razredih realka. Latinščina se poučuje še-le od 5. razreda naprej, namesto grščine pa se uči modern jezik. Realna gimnazija je bistveno isto kakor današnja novomeška realna gimnazija, samo da se mesto grščine poučuje kak modern jezik, francoščina ali angleščina, eventualno se bi lahko upeljala tudi italijanščina. Risanje je obvezno v nižjih in višjih razredih. Razen tega se poučujejo še nekateri predmeti: opisna geometrija, v nekaterih razredih kemija kot poseben predmet. Prednost te gimnazije je ta, da njen absolvent brez posebne skušnje lahko vstopi na vseučilišče ali na tehnične visoke šole; samo v teologijo ne more vstopiti, ker se tam zahteva znanje grščine. Da pa se omogoči tudi vstop v teologijo, so upeljani posebni tečaji za grščino kot neobvezen predmet. Posebna prednost študij na realni gimnaziji je pa ta, da ima učenec še-le ob koncu svojih študij izbirati, kateremu stanu se hoče posvetiti, dočim imajo tisti, ki študirajo na humanistični gimnaziji ali na realki, že od početka začetno smer, najsi odgovarja ta njih nadarjenosti in strokovnemu zanimanju ali ne. Zato toliko izgubljenih ali zapravljenih talentov. Realna gimnazija je torej nekak vzoren tip. Vendar se je pri nas na Slovenskem prejšnja nemška uprava protivila temu tipu, ker ni hotela, da bi Slovenci, dobili širše obzorje in tako lahko stopili v stik z drugimi narodi. Že pred sedmimi leti se je v novomeškem občinskem zastopu predlagala preustrojitev v realno gimnazijo, tudi v Ljubljani smo se potegovali za njo, a tedanji dež. šolski svet tej stvari ni bil naklonjen. Pri vprašanju, ali se naj vpelje reformna ali realna gimnazija, je treba upoštevati tudi reciprociteto (soodnosnost) zavodov. Iz reformne gimnazije se ne da prestopiti na zavode v drugih krajih, ker teh gimnazij v naših krajih ni. Na Hrvaškem n. pr. je zelo dosti realnih, a nobene reformne gimnazije — kako je v Srbiji in Banatu, ni znano.

Kmetijske preosnove (reforme).

Ing. Albert Vedernjak.

(5)

8. Spopolniti bo treba posebno že sedaj kreditni promet za poljedelce, da se ne bodo preveč zadolžili. Za izvedbo agrarnih reform je treba mnogo denarja. Država za enkrat ne more mnogo prispevati. Posestniki bodo prisiljeni za pokritev potrebnih stroškov porabiti denarja, katerega si ne morejo momentano na svojih zemljiščih prigrisniti. Vse, kar so si kmetje med vojno prihranili s tem, da so morali živino oddajati in da so bolj ekstenzivno gospodarili, se bo po sklepu miru porabilo za nakup potrebne živine, strojev, popravo zgradb itd. Zmanjkalo jim bo potrebnega denarja za razne melioracije. Kratkodobna posojila dobe sicer v svojih kmečkih hranilnicah in posojilnicah. Za večletna posojila pa bo treba večjih kreditnih zavodov, predvsem agrarne banke, ki bodo lahko izdajale tudi poljedelske menice s prostranim rokom in z nizkimi obrestmi, posebno za melioracije. Treba je pa zakonitim potom zvišati pupilarno varnost tako obremenjenih parcel. Zakon naj daje pri intabulacijah prednost posojilom za melioracije s tem, da se drugih hipotek ne sme pred poprej omejeno odpovedati. Država pa naj jamči za obresti in anuitete takih hipotekarno varnih posojil. Seveda pa mora agrarna banka, kakor tudi država zahtevati od posojiljemalcev, da vodijo vsaj za obremenjena zemljišča natančno knjigovodstvo!

9. Izpopolniti in razširiti bo treba naše združništvo. Ne bodem se spuščal podrobno na to polje, koristi skupnega združnega dela so vsem znane, istotako tudi tustroj naših zadrug. Omenil bi le to: Zadruga naj bodo izvrševalen organ agrarne centrale in okrožnih zemljedelskih uradov. Vstop v zadruga bodi obligaten! Združništvo bodi enotno. Zadruga istega delokroga se naj združijo v zveze, katere bodo brezplačno izdajale svojim članom razna strokovna glasila, kar bo na splošno, kakor tudi na strokovno izobrazbo ugodno uplivalo!

10. Važno je poselsko vpraša-

nje. Potrebno je, da poljedelsko delo povzdignemo na prejšnjo višino. Mi moramo delavce zahtevam primerno hraniti in preskrbeti, da se bo v bodoče njih poklic tudi splačal. Razliko med mezdami poljedelskih in industrijskih delavcev je zmanjšati, kar se doseže z uravnavo in stabilizacijo cen kmetijskih pridelkov.

Prva skrb nam je, dobiti zadostno število poljedelskih, kvalificiranih delavcev. Povsod vlada pomanjkanje istih. Visoke vojne podpore so temu veliko krive in pa razlika med njihovimi dninami in mezdami industrijskih delavcev. Po sklepu miru se jih bode hotelo tudi mnogo izseliti. Urediti bo toraj treba izseljeniški zakon. Vse javne in zakotne agenture, ki izseljeništvu povspesujejo, je treba odpraviti. Ustanoviti je treba državna posredovalna mesta za poljedelske posle, najbolje v področju raznih zadrug ali pa občin, ki naj bodo vedno v medsebojni zvezi ter izravnavajo po celi državi delavne moči.

Pomanjkanje delavcev prisili kmeta do večje uporabe strojev. So pa dela, ki jih zamore le človeška roka opravljati. Brezdvomno bo vzlic večje uporabe strojev povprašanje po delavcih v bodoče narastlo. Avtomatično bode med podjetniki in poljedelci nastal konkurenčni boj in boj za mezde, ki prisiljeno uplivajo na cene pridelkov. Ako pa naj bode poljedelstvo svoji nalogi kos, se ne sme odreči potrebnemu varstvu s strani zakonodaje. To varstvo, zaščito mu naj nudi nov poselski zakon, kateri razmerje med delodajalcem in delojemalcem bolje uredi, kakor dosedanji zastareli zakon.

Delavci so vedno nezadovoljni in uporni ter se ne brigajo mnogo za zakonite določbe. Treba jih je podučevati, da se v njih moralni čut dolžnosti vzbuja. Občevati je ž njimi po človeško, ne sme se jih prezirati! Urediti je stanovanjsko vprašanje in starostno zavarovanje. Na novo ustanavljajoče se njihove organizacije naj dobe pravico v raznih korporacijah soodločevati o svoji usodi. Delavsko vprašanje je eno najtežjih in se ne da na kratko orisati! Ako isto ugodno rešimo, je vse dobljeno!

Zgodovina

franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Kako je bilo v Novem mestu pod Francozi?

Okliceval in poročal je mestni župan (Maire), prepovedano pa ni bilo v cerkvi se poročiti. Bili so samo trije prazniki: božič, Kristusov vnebohod in veliki Smaren (15. avgusta). V gimnaziji je bilo francoščina zapovedana. (Program 25.)

Kranjsko so razdelili v tri okraje ali distrikte: ljubljanski, novomeški in postojnski. Novomeški okraj je imel 10 kantonov; novomeški kanton je obsegal županstva: Novo mesto, Sv. Peter, Brusnice, Stopiče, Toplice in Mirna peč. Prvi okrajni glavar je bil baron Tauffrer, prvi mestni župan pl. Fichtenau v modri obleki z rdečim prepasom in s trobojnimi frazami. Pri novomeškem okraju je bilo 22 uradnikov nastavljenih s plačo. Uradni predpisani jezik je bil francoski, v istini nemški; francoske listine so

(9) imele prevode: nemški, ilirski (hrvaški), tu pa tam tudi slovenski.

Francoska policija ni poznala nobene popustljivosti, zlasti ne proti potepuhom in tolovajem.

Vlada je imela svoj list v treh jezikih, v francoskem, italijanskem in ilirskem; izhajal je dvakrat na teden z imenom „Telegraph-Officiel“, letna naročnina je bila 20 frankov. Vsi uradniki, duhovniki in plemstvo so se morali naročiti na ta list, ki je izhajal samo v dveh jezikih, v francoskem in nemškem. Ta časopis je jako redek na Kranjskem. Pismo-noše in postiljoni so imeli našive v francoskih barvah, na rokavih pa slovenske napise: „pisna pošta iz ilirske pokrajine“.

Davki in vojne doklade so bile velike in so ljudstvo jako nezadovoljno delale; od tod staro ime „fronki“ za davek.

Leta 1811. je bilo izvrstno vino.

Leta 1812. je imelo mesto 250 hiš in 1221. duš.

Dne 15. maja je umrl p. Echeiel Sullag iz Štajerske, bivši generalni lektor, v starosti 69 let, v redu 53 let.

Leta 1813. so vpeljali hišni davek po oknih. Od 22. junija do 1. novembra 1813. je samostan oskrboval mestno župo zaradi

bolnega župnika. Kmalu po 15. avgustu 1813. so Francozi zapustili Novo mesto.

P. Hugolin Leiller, Gorican, je bil gvardijan od 1811. do 1818. Ta čas so se vsi predstojniki pritoževali, da imajo premalo patrov. Leta 1814. se je klanjski samostan pridružil provinciji, ko je pet let sam za-se bil; leta 1816. sta se samostana v Brežicah in v Nazaretu ločila od štajerske provincije in se zopet združila v staro hrvaško-kranjsko provincijo sv. Križa, ki je imela takrat 12 samostanov; izgubila je tri samostane na Hrvaškem, v Brdovcu, Sv. Leonarda (v Šumi) in v Senju.

Leta 1817. dne 12. novembra je umrl p. Teofil Zinsmeister, Bavarec, ki je bil z drugimi sprejet v to provincijo, 14 let ne-trudljivo delal kot učitelj bogoslovja in na gimnaziji, star 40 let, v redu je živel 21 let.

Istega leta je bil kapitelj v Ljubljani dne 12. avgusta, za novomeškega gvardijana je bil zopet izvoljen p. Hugolin Leiller.

Leta 1818. dne 8. avgusta je umrl br. Mavricij Janič, krojač, v starosti 32 let, v redu 10 let.

Leta 1820. je bil gvardijan p. Krizostom Fogh, Karlovčan.

Leta 1821. je bil shod (kongres) evropskih vladarjev v Ljubljani. Avstrijski cesar France I. je sprejel p. Vincencija Panžeta,

provincijala; vprašal ga je o stanju provincije. Provincijal razodene žalostno stanje provincije, katero povzročajo javne šole (licej in bogoslovje) v Ljubljani; mladi kleriki se navzamejo posvetnega duha in zapustijo red in zato ne bo mogel pošiljati učiteljev na gimnazije v Novem mestu, Karlovcu in v Pazinu. Prosi cesarja, da bi dovolil samostanski licej (7. in 8. razred gimnazije) v Gorici. Cesar vsliši prošnjo; (Dekret 11. avgusta 1821. in dekret gubernija v Trstu 13. sept. 1821. št. 19.277.) dovoli filozofijo s pravico javnosti in naloži dolžnost, da bodo vzgajali patre za gimnazijske učitelje.

Leta 1821. je bila samostanska družina:

P. Verekund Porenta, gvardijan.
P. Gratus Mauermayer, prefekt, katehet.
P. Emanuel Podvinsky, učitelj 5. in 6. gimnazije.
P. Angelj Gorenc, učitelj 5. in 6. gimnazije.
P. Vincencij Pressel, učitelj nižje gimnazije.
P. Karol Železnik, učitelj nižje gimnazije.
P. Bonaventura Sajovic, učitelj nižje gimnazije.
P. Ksaver Hudovernik, učitelj nižje gimnazije.

Zatiranje trtnih bolezní v spomladnem času.

I.

Pri nekaterih vinskih boleznih, bodisi glivičnih ali tudi po živalicah (mrčesu) povzročenih, ne zadostuje, da jih zatiramo samo v času njih razvoja, to je v času, ko trta raste, temveč tudi v času, ko trta miruje. Za to je najbolj prikladen čas koncem zime ali pa v začetku spomladi, kmalo predno prične trta rasti.

Sem spadajo od živalskih škodljivcev vinske trte zlasti kiseljak in razne pršice, od rastlinskih (glivičnih) škodljivcev pa črni palež in trtna plesnoba ali oidij.

Zatiranje kiseljaka, ki nam razjeda junija meseca trtni cvet in jeseni grozdne jagode, obstoji v tem, da uničujemo njegovo zalego, ki se v obliki rjavkastih, belo odetih bub skriva pod odpokano trtno skorjo, v svržnih luknjicah šparonov in reznikov itd. V to svrhu nam je ob enem z režnjo odpokano skorjo na starem trtnem lesu dobro odrgniti, najbolje s posebno, iz žičnih obročkov spleteno rokavico ali pa z žičnato, ne pretrdo krtačo. Vse odrezke (rezeje ali rezino) spravimo pa, kakor hitro mogoče, iz vinograda in jih sežgemo.

Vinske pršice, ki povzročajo kopravost ali pršičavost trtnega poganjka, lista in zaroda pa zatiramo najbolj temeljito na ta način, da obrezano in na prej opisan način osnaženo trto po vseh njenih nadzemskih delih namažemo z močno žveplovo-apneno brozgo.

Žveplovo-apnena brozga se pripravlja s kuhanjem apna z žveplom. Tovarniško jo izdeluje kemična tovarna inž. Franc Zmerzikarja v Nemškem Vagramu (Deutsch-Wagram) na Nižjem Avstrijskem.

Ker se na zraku hitro pokvari, se spravlja in pošilja žveplovo-apnena brozga v kositrastih posodah, katere (ali pa primerne steklenice) je najbolje, da v svrhu napolnitve tovarni sami dopošljemo. Žveplovo-apneno brozgo se tikoma pred uporabo pomeša s trikratno množino vode in se s to zmesjo s pomočjo čopiča ali okoli palice ovite cunjje vsi nadzemski deli trte skrbno pomažejo. Prvič mažemo trte takoj po končani režnji, drugič pa tik poprej, predno prične trta odganjati.

Žveplovo-apnena brozga je pa ne samo izvrstno sredstvo proti zalegi trtnih pršic in drugih drobnih živalskih škodljivcev trte, temveč uničuje vsled žvepla, ki ga vsebuje, tudi jako močno zimske trose in pomnoževalne organe raznih glivic, pred vsem trtne plesnobe ali oidija.

Glivica, ki povzroča trtno plesnobo (oidium Tuckeri) prezimuje, kakor pričajo izkušnje izvedenih veččakov, na trtnem lesu in sicer na enoletnih trtnih mladikah.

Glivica prezimuje v obliki zimskih trosov (peritecij) na grozdnih pecljičkih in vilicah, vendar pa je ta zimska oblika glivice precej redka. V veliko večji meri prezimi glivica v obliki micelija ali podgobja (nitk) in sicer deloma v trtnih popkih (očesih) samih, deloma pa na trtnih mladikah, kjer tvori za to bolezen značilne rdečerjave lise. Odtod, zlasti pa iz popkov (očes) preide glivica na razvijajoče se poganjke in na njih zarod, ki ga potem okuži.

Dasi imamo, zlasti v zmlitem žveplu, izvrstno sredstvo za zatiranje oidija v poletnem času, ne moremo z njim pa nikakor zatreti zimskih organov glivice. Mnogi vinogradniki se pritožujejo, da se v nekaterih vinogradih, zlasti v za to bolezen posebno ugodni legi in zemlji, z nobenim sredstvom ne morejo plesnobe ubraniti. Brez dvoma se je v takih slučajih glivica že na lesu in popkih trte tako močno zagnezidila, da je njenemu miceliju v poletnem času težko priti do živega.

V takih slučajih, kakor kažejo zlasti francoske izkušnje, zelo koristi zatiranje zimskih trosov oziroma zimskega micelija glivice. Za to pripravno sredstvo so brozge, ki vsebujejo močne žveplene spojine, in to je pred vsem žvepleno-apnena brozga. S to brozgo se je pri zatiranju trtnih, plesnobi sorodnih boleznij na sadnem drevju, sadnem grmičevju (zlasti pri ameriški plesni agraza itd.) dosegel izvrsten uspeh. Pa tudi lanske izkušnje s tem sredstvom kažejo, da učinkuje proti plesnobi na trti prav dobro, zlasti v zvezi s poletnim zatiranjem bolezní.

Prof. Davorin Majcen:

Odломki iz govora na javnem ljudskem shodu v Prečni pri Novem mestu dne 19. prosinca 1919.

IV.

Poglavje o dveh vladarskih hišah.

Naša mlada država je kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev, kateremu vlada dinastija Karadžordžević. Srbi so nas s svojo hrabrostjo in s svojimi mogočnimi zavezniki rešili izpod razvalin razpadle Avstroogrske, Srbi so jedro nove države, zato je njihov kralj tudi naš kralj. Njihova dinastija ima najlepše zasluge za razvoj Srbije iz časov turškega suženjstva pa do naših dni.

Primerjati Karadžordževiče s Habsburžani bi bila največja krivica in žalitev naše jugoslovanske dinastije. Razlika med obema je velikanska, kakor med dnevom in nočjo.

Karadžordževiči so kri naše jugoslovanske krvi, njihov pradam je bila kmečka jugoslovanska koča.

Dom Habsburžanov je bil grad v daljni tujini, v katerem so bivali kot obcestni vitezi srednjega veka.

Srbski kralji in vladarji ljubijo svojo domovino in svoj rod, kakor ljubi vsak pošten človek svojo mater.

Habsburžani so nas slovanske narode v Avstriji zaničevali in sovražili. Tako je splošno znan izrek Franca Jožefa I., da bi bil rajši portir kakega nemškega vladarja, kakor pa vladar slovanske države.

Karadžordževiči so se v resnici borili i za svobodno ujedinjenje svojega naroda.

Habsburžani so imeli neštete vojne, da so zaslužili cele narode in jih potem brezobzirno izkoriščali v večjo čast in slavo svojega samopašnega rodu.

Karadžordževiči so živeli in žive pametno in skromno, kakor pristojno njihovemu stanu in imenu.

Habsburžani pa so grabili in grabili na kupe, da so bili za rusko najbogatejša dinastija na celim svetu.

Karadžordževiči so ponosni na to, da so vladarji po volji svojega naroda, ki si prost, svoboden, voli „vero in postave“.

Habsburžani so šteli s svojo vladarsko močjo največje krivice in nasilnosti, ki so jih morali prenašati v njihovi državi vsi narodi razven nemškega in madžarskega.

Karadžordževiči uživajo kot narodni vladarji junaške Srbije v krogu najuglednejših in najkulturnejših narodov celega sveta največje spoštovanje in občudovanje, zlasti si volasi kralj Peter in velesimpatični junaški regent Aleksander.

O Habsburžanih pa so krožile v kulturnem svetu le brosure (knjige), ki so pripovedovale o velikanski moralni pokvarjenosti in o raznih škandalih, ki so jih nganjali člani te prav nič cesarske in prav nič kraljeve rodbine od starega cesarja Franca Jožefa, njegovega sina Rudolfa pa do zadnjega nadvojvode, ki je junačil v družbi malopridnih žensk in bojazljivih avstrijskih oficirjev 100 km za fronto. Podkupljeni časniki pa so pisali, kako se je boril v prvih vrstah za domovino.

Karadžordževiči so vodili svoje vojake v boj za ogroženo domovino in njihovo vladarsko žezlo je ostalo v metežu grozne vojne čisto in svetlo.

Habsburžani imajo krvave roke. Vsi umori rabeljske vojaške pravice, vsa grozodejstva napram civilnemu slovanskemu prebivalstvu, ženskam in otrokom v teku te vojne, vse to divjanje in besnenje v zadnjih letih groze in strahote napram slovanskemu prebivalstvu razpadle države, vse to je bilo njihovo delo, saj so bili v armadi absolutni gospodarji; brez njihovega dovoljenja in dopuščanja bi ne bili njihovi plačani hlapeci uničevali na debelo

človeških življenj, kakor da je to najcenejše blago na zemlji.

Srbski narod je svoji dinastiji hvaležen za vse, kar je storila in trpela zanj. Vladarski stolec naše jugoslovanske kmečke, demokratične dinastije stoji trdno v sredi zvestega, v nesreči in v trpljenju preskušane naroda.

Habsburžani pa so poginili tako sramotno, kakor so sramotno vladali. Niti Nemci in Madžari, katerim so v državi dali vse pravice, tudi to, da so smeli nemoteno z državnim strojem zatirati slovanske narode, kolikor so hoteli, ne marajo nič slišati o njih.

Možje Dolenjci! Premislite vse to, kakor je vse čista resnica, in sodite sami, saj imate lastne možgane, ki razločujejo med domačo poštenostjo in med tujo zaničnostjo in samopašnostjo.

Dopisi.

Iz Mirne. Na Trsteniku, v župniji Št. Rupert, je pljučnica ugrabila mlinarja Jožeta Zidar. Njegovo, že prej rahlo zdravje, je izpodkopala nesrečna vojska, v kateri se je nahajal od leta 1914. — Pokojni Jože, redka, a vesela in krasna izjema med današnjim svetom, je dosegel šele 40. leto svoje starosti. Dober, pobožen, pošten in ponižen, je bil zares vzgled slovenskega mladeniča. Po reku: „Moli in delaj“, je vraval vse svoje življenje. Ljubil je molitev, cerkev mu je bila najljubša hiša. Niti vojska s svojimi slabimi vplivi in vzgledi ni pokvarila njegovega srca. Do svoje smrti je ostal veren, čist in udan v voljo Božjo. Kdor ima smisel za pravo, nehlinjeno pobožnost, ohrani rajnemu Jožetu najlepši spomin. Franjo Neubauer.

Iz Metlike. Popoldan 13. februarja t. l. si je določil novoimenovani gospod župnik in dekan Valerijan Učak za nastop svoje nove službe v Metliki. V ta namen so se odpeljali gg.: Milan Guštin, prvi obč. svetovalec, njegov brat Darko in Dav. Vukšinič, upravitelj komende nem. vit. reda, da olehčajo imenovanemu gosp. župniku težko ločitev od svojih priljubljenih mu župljanov v Podzemlju, ob jednem pa, da ga počasté in spremljajo na potu v Metliko. Na meji metliške župnije so se pridružili spremstvu tudi metliški meščani: gg. Leop. Weiß, Ig. Koren in Iv. Jerina z beguncem župnikom domačinom Ed. Mežnaršičem. Dospevši v Metliko, vso z zastavami okrašeno, se ustavijo vozovi pred mestno hišo, kjer so pričakovali svojega prihodnjega dobrega znanca in na glasu značajnega duhovnega voditelja g. župan z več odborniki, z zastavo šolska mladina in učiteljstvo, metliški gasileci, okoliški župani ter izredno veliko število mestnega in vnanjega ljudstva. V spremstvu priorja

Učitelji c. k. normalke:
P. Celestin Novak, vodja, učitelj 3. razreda.

P. Albert Šubic, učitelj 2. razreda.
P. Rudolf Ovsenik, katehet.
Br. Cecilian Strniša, organist, učitelj 1. razreda.

Tega leta so prizidali gimnazijskemu poslopiju enonadstropni del proti večernoseverni strani s 4 velikimi sobami, dve za gimnazijo, dve za glavno šolo. (Chron. III. 586, pri Program 27.)

L. 1823. Po zimi je Krka tako zmrznila, da so čez njo vozili težko naložene vozove. (Progr. 27.)

Dne 25. avgusta istega leta je umrl p. Verekund Porenta, gvardijan; v provinciji je opravljal službe: dvakrat provincijalovo, kustusovo; v redu je živel 43 let, star 62 let in 8 mesecev. Za njegovega namestnika prezidenta je postavil provincijal p. Grata Mauermayerja.

Dne 15. septembra 1823. je bil izvoljen za gvardijana p. Karol Železnik. Isto leto je bilo 10 patrov; na normalki sta bila pomožna učitelja za prvi razred: br. Cecilian Strniša in br. Salvátor Heiss.

Leta 1824. dne 15. januarja je umrl br. Damijan Petz iz Nemškega, v redu je živel 22 let, v starosti 59 let.

Leta 1825. je mesto kupilo cerkvico sv. Antona ali sv. Florijana za 300 gld., ko je ni hotel nihče popravljati. Nekaj let so jo rabili za razne reči, tudi za deklško šolo. Okoli l. 1888. so jo pa podrli. (Vrhovec, 22.)

Dne 15. septembra 1826. so v Ljubljani na kapiteljnu izvolili p. Angelja Gorenc za gvardijana.

Bilo je takrat 10 patrov; na gimnaziji 8, na normalki dva patra in dva brata lajka.

Leta 1827. je bila vpeljana šolnina na gimnaziji; gimnazijci niso bili več oslobodeni vojaščine.

Leta 1829. dne 14. septembra je bil kapitelj v Ljubljani; za novomeškega gvardijana so izvolili p. Angelja Gorenc v drugič.

8 patrov je poučevalo na gimnaziji; na normalki 3 patri in eden brat lajik.

Leta 1830. so po prizadevanju okrožnega glavarja barona Rechbacha zasadili drevored okoli pokopališča in na trgu sv. Katarine.

Na prošnjo Novomeščanov je oživil cesar France I. novomeški kapitelj že leta 1818., a novega prošta so dobili še - le dne 25. septembra 1831., namreč Andreja Albrehta. (Vrhovec 234.)

Na normalki je bil odločen stalni katehet. (Programm, 27.)

L. 1832. dne 27. avgusta je bil kapitelj v Ljubljani; za Novo mesto so izvolili p. Angelja Gorenc v tretič za gvardijana. Na gimnaziji (6 razredov) je poučevalo 8 patrov, na normalki pa 4 patri in en brat lajik.

Leto 1834. je bilo izvrstno vino. (Programm, 27.)

L. 1835. dne 22. avgusta je bil izvoljen za gvardijana p. Angelj Gorenc v četrtič.

Na gimnaziji je poučevalo 8 patrov, na normalki pa 4 patri in 1 brat lajik.

L. 1836. je razsajala prvič nova bolezen kolera; v mestu je umrlo od julija do srede avgusta 86 civilnih oseb in 19 vojakov. V samostanu ni nobeden zbolel, dasiravno so jako marljivo bolnike obiskovali. Mesto je imelo takrat kakih 1400 duš. (Chron. IV. stran 4.)

Istega leta dne 24. maja je umrl br. Luka Kummerlander, Goričan, večletni kuhar, krotak in potrpežljiv pri delu in v boleznih; v starosti 52 let, v redu je živel 34 let.

Leta 1838. dne 6. septembra je bil kapitelj v Ljubljani, za gvardijana so izvolili p. Angelja Gorenc v petič.

L. 1839. so napravili kanal na Glavnem trgu. Delo je sprejel gospod Germ, posestnik Weinhoja. (Chron. IV. 5.)

V samostanu sta umrla: dne 29. novembra p. Konkordij Rieff, Novomeščan, v

starosti 55 let, v redu je bil 38 let; dne 3. decembra p. Hilarij Wutti, Korošec, profesor, star 32 let, v redu je živel 12 let.

Leta 1840. so slovesno obhajali tridnevno 25., 26. in 27. oktobra v čast novima svetnikoma sv. Janezu Jožetu od Križa in sv. Pacifiku, oba frančiškana. Zjutraj je pridigal tukajšnji kanonik, popoldne so bile litanije. Obhajanih je bilo veliko.

Leta 1841. je bil kapitelj v Ljubljani dne 1. septembra; za gvardijana so izvolili p. Angelja Gorenc šestič.

P. Angelj Gorenc, gvardijan in prefekt gimnazije.

P. Bernardinus Osredkar, profesor humanitetnih razredov.

P. Fulgencij Arko, profesor humanitetnih razredov.

P. Erenfrid Pipan, katehet gimnazije in ekshortator.

P. Krizolog Gröšnik, profesor gramatikálnih razredov.

P. Burhard Schwinger, profesor gramatikálnih razredov.

P. Nikolaj Jenko, profesor gramatikálnih razredov.

P. Fratern Terlep, profesor gramatikálnih razredov.

nem. v. r. g. p. Bern. Poljaka pozdravi iz voza stopivšega g. župnika g. župan Jos. Fleischmann z umestnim, prav prikupljivim nagovorom, za kar se mu prijazni slavljenec najtopljeje zahvali. Pozdrave mest. učiteljstva in šolske mladine mu izroči v vezani besedi učenka Helena Habjan. Mirni, neustrašeni deklici in učiteljstvu odgovarja blagi gospod ganjen, zahvaljujoč se za častni, iznenadni doček. Dogotovivši tu svoj slovesni posel, obrne se proti cerkvi. Zopet lep prizor! Pred z zelenjem okrašenimi cerkvenimi vrati ga pričakujejo nestrpno člani in članice Marijine družbe z zastavama, dalje s suhorskimi g. župnikom Pavlovčičem, domača duh. pomočnika s cerkvenimi banderi. Vrsté se iskreni pozdravi, za katere ima gosp. dekan zopet obilo izpodbudljivih, prijaznih, zahvalnih besed.

Po običajnem, slovesnem duhovnem opravilu v cerkvi se je gospod dekan v spremstvu svojih tovarišev podal v svoje novo stanovanje.

V najlepši slogi je našel g. župni upravitelj ob svojem prihodu prebivalce svoje občirne župnije sv. Nikolaja.

Bog' mu nakloni prav mnogo mirnih let pastirovat v zdravju in polni zadovoljnosti čredo, katero mu je izročil njegov prednik, vpok. g. prošt Franjo Dovgan.

Ta častitljivi, 89 letni blagi starček, ki je kot župnik deloval v Metliki 31 let, vzorno zvest svojemu vzvišenemu poklicu, splošno priljubljen in spoštovan, osobito zaradi svojega ljubeznivega, odkritosrčnega vedenja pri svojih župljanih, pa se je preselil v sosedno komendo, kjer naj vživa svoj z neprestanim, dobrohotnim 63 letnim trudom trdo zaslužen pokoj! Gosp. prošt! Vsi metliški prebivalci in drugi župljani Vas ohranijo v trajnem, najblažjem spominu! —k—

Sestanek obrtnikov in mojstrov.

V nedeljo 23. svečana popoldne ob 3. uri so se zbrali v Rokodelskem domu v Novem mestu obrtniki in mojstri iz mesta in okolice. Sklicatelj gosp. profesor dr. Ažman je došle prisrčno pozdravil in se zahvalil, da se jih je tako častno število odzvalo povabilu. V jedrnatem nagovoru je razložil namen zborovanja: da je namreč nujno potrebna močna organizacija obrtnikom in rokodelcem v sedanjih časih, ko se vse združuje v skupno delovanje.

Za to zborovanje je bil izvoljen za predsednika gosp. Preželj, za zapisnikarja gosp. Horvat.

Prvi se oglašil k besedi g. dr. Ažman, predsednik katol. rokodelskega društva. Z jasno besedo je govoril o velevažni potrebi takojšnje obnovitve obrtno - nadaljevalne šole v Novem mestu, ki je spala že od leta 1912. na znani boleznici... Obrtnik-rokodelce mora zahtevati za svoj naraščaj tudi prepotrebno šolsko izobrazbo, katero bo dobival najprikladnejšo v omenjeni šoli... Reševal je vprašanje o prostorih in vodstvu šole in predvsem, kedo naj bi plačeval učitelje...

Z hvaležnostjo in splošnim odobravanjem so sledili zborovalci temeljitim izvajanjem g. predavatelja, na kar se je odprla prav živahna debata, v katero je poseglo več govornikov.

G. Malovič povdarja isto nujnost zopetne otvoritve obrtno - nadaljevalne šole, ki je trgovskemu in obrtnemu naraščaju potrebna, kakor voda ribi. Predlaga, naj poskrbi nova vlada, da se to zares izvrši in da bi prišli v upoštevanje tudi vajenci izven novomeškega šolskega okoliša. Glede plače učiteljev je mnenja, naj poviša, trgovska in obrtna zbornica doklade. Ker bi na ta način plačevali šolske prispevke tudi davkoplačevalci na deželi, je tedaj naravno, da morajo biti deležni velike dobrote obrtne šole tudi vajenci iz dežele. — G. Sedlar predlaga preosnovo rokodelskega doma v obrtniški dom ter, da se izloči

dijaška kuhinja iz hiše. Temu so pritrjevali g. Blažon in drugi. — G. dr. Ažman je pojasnil, da je takšna izločitev sicer težavna stvar, ker je dijaška kuhinja vključena na hiši, ampak da je vključb temu vsa zadeva že v tiru in upa na rešitev mirnim potom, kar bo šlo tem lažje, če se ustanovi dijaški dom. — G. Cigler se pridružuje predlogu g. Sedlarja in drugih navzočih in želi, da se toraj čimprej odkupi dijaštvo od hiše, ki je bilo dosedaj le ovira uspešnejšemu delovanju obrtnikov in rokodelcev v njihovi hiši. Rokodelski dom naj bo popolnoma neodvisen in samostojen dom, v katerem se bo zamogla nemoteno razvijati obrtna in rokodelska organizacija. Priporoča ravnotako nujno obnovitev obrtno - nadaljevalne šole s pristavkom, da bi se ta šola deloma preuredila v strokovno-izobraževalno šolo, ki bi bila prav priporočljiva še tudi pomočnikom. Omenja dalje z njemu lastno poljudno besedo, da je obrtnik-rokodelce ravnotako potreben faktor državi, kakor kmetovalec. Oba stanova sta enako močna stebra Jugoslavije. Vnema vse navzoče na zares vzajemno in složno delovanje, da naj vsi obrtniki in rokodelci z roko v roki z združenimi močmi skrbijo, da pridejo saj v novi državi do svojih pravic, kar ni bilo mogoče pod gnilo Avstrijo. Konečno omenja o koristi obrtnih kreditnih zavodov za pomoči potrebne rokodelce. — G. Buk pozivlja vlado, da bi ona zares z vso očetovsko skrbjo uresničila dober obstoj in zdrav razvoj obrtno-trgovske-strokovne-nadaljevalne šole. — Vsem razpravljanjem so zborovalci s priznanjem pritrjevali.

Gosp. dr. Ažman predlaga naslednjo resolucijo, ki je bila enoglasno sprejeta:

1. Mojstri in obrtniki zbrani dne 23. svečana 1919 v Novem mestu zahtevajo, da se obrtno - nadaljevalna šola nemudoma obnovi. 2. Šola naj bo v novem gimnazijskem poslopju. 3. Vlada naj zakonito določi, iz katerih virov naj se pokrijejo stroški, da ne bo prišel obstoj obrtno - nadaljevalne šole v nevarnost. 4. Vlada naj v najkrajšem času ustanovi v Novem mestu višjo trgovsko - obrtno-strokovno šolo, ker so dani za njo vsi pogoji glede prostora in učnih moči.

Na to prečita g. dr. Ažman „Pravila društva rokodelskih mojstrov v Ljubljani“. Ker je že pred vojno obstajalo mojstrsko društvo tudi v Novem mestu, se sklene, da se isto zopet oživi. V ta namen se je izvolil začasno pripravljalni odbor, kateremu je naloženo, pregledati pravila ter jih po potrebi primerno prirediti za tukajšnje razmere. Pregledana pravila se bodo predložila v pretres zborovanju, ki se bo v kratkem sklicalo. Takrat se bo izvolil stalni odbor mojstrskemu društvu. V pripravljalni odbor so bili izvoljeni gg.: Bernard, Blažon, Kastelic, Košir, Lesjak, Malovič, Ogrič, Preželj, Svetec in Vesel.

Ta sestanek je hvalevreden dokaz velikega zanimanja obrtnikov in rokodelcev za napredek v mladi državi Jugoslaviji v blagor in blagoslov obrtniškega in trgovskemu stanu.

Čebelarstvo.

Marec ali sušec. Dan za dnem se širi zalega in čimdalje več potrebujejo čebele cvetnega prahu in medu. Same uče čebelarja, kako nujno je potrebna zadostna hrana za mladi zarod, ker v vsakem solnčnem trenutku poleté v naravo, kjer iščejo cvetnega prahu na cvetelih mačicah vrbe, jelš, jelk in lesk. Kjer nima narava zadosti enake hrane, naj vzame čebelar prazno satovje trotovine, isto napolni s pšenično, rženo, grahovo ali fižolovo moko ter isto postavi v prazen, odprt panj pred čebeljak. Če se satovje nekoliko poskropi z medeno vodo, ni izključeno, da bo v kratkem obsejeno satišče z mnogimi čebelami. V bližini naj se postavi posodica pitne vode, ker sicer čebele trpe veliko žeje. Da se zalega

temeljiteje in hitreje vrši, je potrebna izdatna toplota; panji naj bodo odeti vsaj približno do prvih rojev. Izletišča ali žrela naj bodo še vedno zmanjšana, da se ne udomačijo roparice, kar se prav rado zgodi v tem času vsled pomanjkanja hrane. Čebelar naj se prepriča, če ima roj zadosti hrane, sicer naj se ne odlašja s pitanjem.

Direktna zveza Ljubljana-Karlovce.

Dne 1. sušca se otvori direktni osebni promet med Ljubljano in Karlovcem. Novi dolenski vozni red je v celoti ta-le:

Proga Ljubljana gl. kol. - Bubnjarci oziroma Kočevje. Odhodi iz Ljubljane gl. kol. ob 8.00 dop., 2.36 pop. in 11.40 ponoči v Karlovce; ob 8.00 dop., 2.36 pop. in 7.04 zvečer v Kočevje; prihodi v Novo mesto 10.55 dop., 5.52 pop. in 2.33 ponoči; prihodi v Karlovce 2.55 pop., 9.00 zvečer in 7.30 dop.; odhodi iz Karlovca 2.03 zj., 1.21 pop. in 6.02 pop.; prihodi v Ljubljano gl. kol. 8.59 dop., 4.30 pop., 9.03 zv. Prihodi v Kočevje 11.11 dop., 5.46 pod., 10.16 zv.; odhodi iz Kočevja 5.50 zj., 1.16 pop. in 5.46 pop.

Proga Trebnje - Št. Janž na Dolenjskem. Odhodi iz Trebnjega 10.30 dop., 6.57 pop.; prihodi v Št. Janž na Dol. ob 11.28 dop. in 7.58 zv. Odhodi iz Št. Janža na Dol. ob 5.28 zj. in 3.45 pop.; prihodi v Trebnje ob 6.32 zj. in 5.05 pop. —

Proga Novo mesto - Straža-Toplice. Odhodi iz Novega mesta 11.12 dop., 4.00 pop. in 6.10 zv.; prihodi v Stražo-Toplice 11.30 dop., 4.18 pop. in 6.28 zv. Odhodi iz Straže-Toplice 5.27 zj., 11.52 dop. in 5.20 pop.; prihodi v Novo mesto ob 5.45 zj., 12.10 pop. in 5.38 pop.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

V maju je bila prva tretjina prav grda in jako mokra, ker je obilo deževalo, pa tudi prav hladna. Vsled hladnega vremena je zaostala vsa rast, posebno še trta. Od 14. nadalje pa smo imeli prav krasne, solnčne dni in izredno vročino do 21. Toplomer je kazal naprimer 19. zjutraj ob 10. uri na solncu 40 C, ob 1. popoldne pa 45 C. Bila je prav huda vročina in še ob 5. uri popoldne smo imeli v senci 24 C topline. 21. pa je bil silno soparen dan. Zvečer okrog 8. ure pa je nastal hud vihar z gromom in bliskom in prav hudim nalivom. Okrog polu 9. ure pa je začela padati tudi nekoliko toča, ki pa ni naredila skoraj nič škode, ker je padala med dežjem. Veliko škode pa je naredil naliv po njivah, zlasti dragah, katere je zaplaval, in po vinogradih, posebno na novo rigolanih, ker je odnesel zemljo. Med tem pa, ko smo imeli pri nas od 14. do 21. silno vročino, kakor v sredi poletja, pa so imeli, kakor je pisal „Slov.“ št. 112., 19. maja, v Rimu in njega okolici sneg. Ta dan je hudo snežilo in je mraz močno škodoval nasadom in sadnemu drevju. Našli so tudi mnogo tic, ki so poginile vsled mraza, zlasti lastavic. Tudi 22. in 23. je hudo deževalo. Potem pa smo imeli do konca meseca lepo in gorko vreme.

Tudi mesec junij je bil izredno moker in neugoden. Od 1. do 4. smo imeli sicer krasno vreme in silno vročino, od 5. nadalje pa je skoraj vsaki dan deževalo, včasih celo večkrat na dan, in prav hudo. Imeli smo pa tudi večkrat nalive do 27. V noči od 23. do 24. pa je nastal ob polu 10. uri hud vihar z nalivom, med katerim je padala nekoliko tudi toča po Vrhovcih, Adlešicah, Selih in Mali Plešivici, ki se je poznala na trti in turšici, vendar ne prehud. Ta mesec so mogli ljudje le malo delati vsled vedne moče. Posebno pa je nagajalo vreme ob košnji, ker ljudje niso mogli sušiti in spravljati krme, katere je

bilo sicer vsled prav obile moče veliko, kakor malokatero leto, in to celo po košenicah in Dubravah. Tudi za grozdje, ki je ravno cvetelo, je bilo to vreme silno neugodno. Zato se je pa prikazala že v drugi polovici meseca peronospora po nekodi že prav obilo na trti, pa ne samo na listju, ampak tudi na grozdju, katero je precej uničila, ker ga ni bilo mogoče škropiti, ko je vedno deževalo. Napadla pa je ta bolezen ne samo trto, ampak tudi, kakor tudi leto preje, krmpir. Pa tudi po drugih deželah je bil ta mesec izredno neugoden in bolj podoben aprilu, kjer smo imeli silne povodni vsled obilih nalivov, kakor v Švici, na Tirolskem, Avstrijskem, Češkem, Ogrskem, Srbskem idr., sploh po srednji in južni Evropi. Drugodi pa so imeli zopet, kakor so pisali časopisi, mraze, točo, sneg. To čudno vreme in različne vremenske nezgode v tem letu od novega leta sem, kakor tudi prav veliko povodni v pre mnogih krajih in deželah, spravljali so vremenoslovci v zvezo s Halley-evim kometom ali repatico, katero smo opazovali v tem letu meseca maja in junija, kakor so pisali časopisi (glej „Slovenec“ št. 144 z dne 28. junija).

Domače in tuje novice.

Prezentacija. Novomeški kolegijalni kapitelj je za župnijo Št. Rupert prezentiral g. Petra Natlačen, mestnega kapelana pri Sv. Petru v Ljubljani.

Odvetniška vest. Tukajšnji rojak g. dr. Ivan Vasič je pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani napravil odvetniški izpit z odličnim uspehom in otvoril odvetniško pisarno v Novem mestu na Glavnem trgu v pritličju hiše pokojnega odvetnika g. dr. Karola Slauca.

Gledališka predstava. Bralno in pevsko društvo „Toplice“ priredi na pustno nedeljo, dne 2. marca gledališko predstavo s petjem, živo sliko in burko v enem dejanju: „Mutasti muzikant“. Začetek ob 3. uri popoldne. Vstopnina: Sedeži prve 2 kroni, druge vrste 1 K, stojišča 60 h. Med odmori igrajo tamburaši. Predprodajo vstopnic je prevzel iz prijaznosti g. Ig. Sitar na Toplicah. Prijatelji društva ter prijetne zabave in smeha dobrodošli.

Umrl je v Novem mestu 21. svečana 1919 g. France Potočar, hišni posestnik, star 81 let. Pokojni je bil vzgleden kristjan in vzoren član tretjega reda. Udeležba pri pogrebu je bila nepričakovano velika v znak, kako tretji red svoje dobre ude spoštuje. Naj počiva v miru!

Razglas. Radi stalnega pomanjkanja kvasa in soli zamorejo stranke, katere so dosedaj dobivale pri tukajšnji mestni aprovizaciji kruh, za nadalje — ako želé — dobivati moko. V to svrhu naj se zgledajo pri tukajšnjem mestnem županstvu v soboto, 1. marca 1919, in sicer: Hiš. št. 1 do 100 od 9. do 10.; 101 do 200 od 10. do 11.; 201 nadalje od 11. do 12. Moka se bo oddajala prihodnji teden v sredo in četrtek, to je 5. in 6. marca 1919 v sledečem redu: Sreda: Hiš. št. 1 do 20 od 8. do 9.; 21 do 37 od 9. do 10.; 38 do 55 od 10. do 11.; 56 do 70 od 11. do 12.; 71 do 96 od 2. do 3.; 97 do 124 od 3. do 4.; 125 do 140 od 4. do 5. — Četrtek: Hiš. št. 141 do 152 od 8. do 9.; 153 do 170 od 9. do 10.; 171 do 198 od 10. do 11.; 199 do 220 od 11. do 12.; 221 do 231 od 2. do 3.; 232 do 262 od 3. do 4.; 263 nadalje od 4. do 5.

Zvišanje skočnin za državne žrebce. Vsled izredne draginje krmil in drugih potrebščin za žrebce je deželna vlada za Slovenijo, oddelek za kmetijstvo v Ljubljani zvišala skočnino za državne žrebce po Kranjskem, Štajerskem in Koroškem in sicer za žrebce težkih pasem na 30 K, za žrebce lahkkih pasem pa na 25 kron. Zvišanje velja za skočno dobo 1919. l. Nihče ni dolžan plačati višje skočnine,

nego je določena. Ta odredba ne zadeva žrebcev, ki so zasebna last. — Predstojništvo za kmetijstvo. Poverjenik: Kalan, m. p.

Naknadna begunska podpora. Pri poverjeništvu za socialno skrb se dan na dan množijo prošnje radi izplačila naknadne begunske podpore. Iz mnogih izmed teh prošenj se da sklepati, da begunci mislijo, da izgubijo pravico do te podpore, ako se sedaj ne zglasijo zanj, čeprav nimajo potrebnih potrdil in dokazil, da bi se jim mogla podpora že sedaj izplačati. To pa je zmotna. Pravica do naknadne begunske podpore ostane, ter se zanj ni treba nanovo priglasevati. Poverjeništvu za socialno skrb je izdalo naredbo, na podlagi katere se more naknadna begunska podpora pod gotovimi pogoji že sedaj izplačevati, le zato, da pomore nekaterim beguncem, ki živijo v bedi, pa morejo jasno dokazati, da jim gre omenjena podpora, ter da je še niso prejeli. Vsi drugi dobe to podporo pozneje, ko bo mogoče zanesljivo dognati, kdo ima pravico do nje, pa se mu še ni izplačala. Zato opozarjamo vse begunce, naj ne vlagajo nepotrebnih prošenj, katerih itak ni mogoče vpoštevati, temveč naj počakajo, da se razmere toliko uredijo, da bo mogoče pričeti z izplačevanjem. Če se poverjeništvu za socialno skrb posreči dobiti tozadevne spise od okrajnih glavarstev v zasedenem ozemlju, bo to itak takoj razglasilo. — Poverjeništvu za socialno skrb.

Vreme. Mesec sušec še tudi ne bo posebno prikupljiv s svojim nestanovitnim vremenom. V prvem tednu misli biti mrzel, neugoden in vetroven; v drugem tednu še bolj mrzel; v tretjem tednu naravnost neznosen, deževen, vetroven in snežen in v četrtem tednu sicer prav mrzel, ampak z lepimi solnčnimi popoldnevi. Sveda, če ne bo tako, bo pa drugače.

Franjo Neubauer:

Predpustnica.

Moj griček je mali
od snéga zasut,
moj fántič pa zali
je v škornje obut.

Pa pride v gorico,
kjer domek je moj,
očeta povpraša,
kako je z menoj.

„Imela bi rada
prav lahke sani
in konja, ki petnajst
visok je pesti.

S sanmi in s konjičem
odšel mi je sin,
nikdár se ni vrnil
iz tujih daljin.“

„Ne bríčajte, očka,
za to se, nikar!
Umétnik sem velik:
kovač in kolar.

Sani bodo kmalu
vrh vaše goré,
in jaz imam zdrave
roké in nogé.

V dolino popeljem
nevesto si sam
in domek in srce
ljubeče ji dam!“

Važno za vojake, invalide, vdove in sirote.

I. Pristojbine vojakom, ki gredo na zdravstveni dopust. Za ono moštvo, ki je poslano v svrhu pravočasne in hitre izpraznitve bolnic na dopust iz zdravstvenih ozirov iz bolnice, velja odlok bivšega c. in kr. vojnega ministrstva od dne 1. aprila 1918, odd. 14., št. 4240.

Prosilec ima pravico do dnevnega pavšala treh kron. Ta pavšal se pri dopustih do štirih tednov za ves čas dopusta

(to je 28 dni) izplača vnaprej pred odhodom. Znesek izplača bolnica, ki pošlje moža na zdravstveni dopust. Če traja dopust več kakor štiri tedne, dobi moštvo te pristojbine naknadno pri kadru, pri katerem se ima javiti po preteku dopusta. Na prošnjo pa ti kadri lahko znesek tudi mesečno pošljejo prosilcu na dopustu po pošti.

Ta pavšal treh kron na dan, gre tudi možu, ki je poslan na zdravstveni dopust do treh mesecev izakega okrevališča (oddelek za rekonvalescente).

Če vojak na kakem zdravstvenem dopustu potrebuje zdravnika, naj se ga da v bližnjo vojaško bolnico ali pa v bolnico Rdečega križa.

II. Pristojbine vojakom, ki se vračajo iz ruskega ujetništva. Vojaki, ki se vrnejo iz ruskega ujetništva, dobijo vse pristojbine za čas ujetništva. Gredo naj radi tega k gospodarskemu uradu pristojnega polka. Ako pa ta polk ni sedaj v našem ozemlju, naj se obrnejo oni od bivše skupne vojske (infanterija) k ljubljanskemu pešpolku, oni bivšega domobranstva k slovenskemu planinskemu polku, a oni topništva k topniškemu poveljstvu v Ljubljani. Pripadniki bivšega 97. pešpolka naj to opravijo pismeno na tržaški pešpolk v Mariboru.

III. Civilna obleka odpuščenih vojakov. Če se je civilna obleka izgubila ali pa izakega drugega vzroka ni dosežna, se ima možu vporabna vojaška obleka kot nadomestek izročiti. Je bil torej mož od svoje vojaške oblasti s porabno vojaško obleko odpuščen ali se je s tako z bojišča vrnil, nima več pravice do odškodnine, ker že ista obleka kot nadomestek velja.

Ako je mož svojo civilno obleko pri katerem krdelu v območju Slovenije shranil, se ima osebno, pismeno ali po kakem zapniku na dotično krdelo obrniti ter tam svojo obleko prevzeti. Če obleke ni več tam, lahko prizadeži s tozadevnim potrdilom pri oblasti, katera ga je odpustila, odškodnino zahteva.

Ako je pa krdelo, pri katerem se je obleka shranila, izven območja Slovenije (v nemški Avstriji itd.) — ima prosilec prošnji za odškodnino priložiti izjavo, da je svojo civilno obleko svoječasno pri vojaški upravi shranil ter je ni več vrnjene dobil; tako izjavo ima pristojna občina in orožništvo potrditi. Razen potrdila, oziroma izjave, da se je obleka izgubila, se ima prošnji priložiti tudi potrdilo, da se je vojaška obleka resnično vojaški upravi vrnila; ta potrdila izdaja dotično poveljstvo, katero je vojaško obleko prevzelo. Tako opremljene prošnje se naj potom občinskih uradov vojaški intendanci v Ljubljani pošiljajo.

Upravičene prošnje se bodo vpoštevale ter bo deželna vlada, oziroma vojaška uprava odškodnino v denarju do največ 80 kron ali pa civilni obleki v natura poravnala.

IV. Pokojnine invalidov, vojaških vdov in sirot in vojaških vpokojencev za februar. Vsem tem osebam izplačuje pokojnine, invalidnine in preskrbovalnine še vedno penzijska likvidatura na Dunaju.

Za mesec februar so bile že pripravljene vse izkaznice, da se izplačajo kakor doslej potom poštne hranilnice na Dunaju. Ker pa je promet dunajske poštne hranilnice za našo državo bil ravnokar ustavljen, se je naša vlada potrudila, da se ti zneski vendar pošljejo potom dunajske poštne hranilnice, kar se bo zgodilo v nekaj dneh. Zato naj nihče ne pošilja pritožbe na Dunaj ali na vlado v Ljubljani, ampak naj potrpi nekaj dni.

V. Zaostale pokojnine invalidov, vdov in sirot. Penzijska likvidatura na Dunaju izplačuje potom poštne hranilnice na Dunaju tudi vse zaostale pokojnine še vedno vojakom, vdovam in sirotam in invalidom. Pri ogromnem številu teh oseb in vsled pomanjkanja uradniških moči pa vendar marsikdo ni dobil penzije že več mesecev. Komur se res mudi za denar in ne more počakati, naj svojo pokojninsko polo in

zadnji odrezek poštne nakaznice pošlje na „Komisijo za preskrbo vračajočih se vojakov“ v Ljubljani, Turjaški trg št. 4. Navede naj natančen naslov in za katere mesece ima dobiti še pokojnino. Vsi dopisi glede zaostalih penzij naj se pošiljajo samo tej komisiji, ne pa poverjeništvu za socialno skrb ali konzulatni agenturi na Dunaju. Pri tej komisiji naj se oglašijo tudi stranke, ki prihajajo v teh zadevah v Ljubljano.

VI. Podpore vojakom, ki so odpuščeni iz vojaške službe. Ob odhodu iz vojaške službe je marsikak vojak popolnoma brez sredstev; če je iz zasedenega ozemlja, tudi nima nikamor iti. Da se pomaga takim vojakom za prvo silo, dokler ne dobijo primerne dela, se jim bodo ob odpustu iz vojaške službe izplačevali pri pristojnih vojaških oddelkih prispevki za preživljanje vsaj za eden teden.

VII. Trafike. Trafike na splošno še niso razpisane. Zato naj vojni slepci, invalidi in svoji padli, ki mislijo prositi za trafike, ne vlagajo že sedaj svojih prošenj. Razpis posameznih trafik po celi Sloveniji bo objavljen v časopisih. Tedaj bodo razglašeni tudi vsi pogoji in navodila za sestavo prošenj. Takrat bo šele pravi čas za vlaganje. — Deželna vlada za Slovenijo, poverjeništvu za socialno skrb.

Ker so vsi denarni zavodi vsled preobilice denarja znižali obresti, je tudi podpisana posojilnica znižala s 1. februarjem t. l. za hranilne vloge obresti na 1½%, za posojila pa na 3%. — Hranilnica in posojilnica v Kandiji, 24. februarja 1919.

Razvedrilo.

Predpustna. „Star, neizobražen in prav reven fant išče izobraženo nevesto, ki ima saj 93.451 kron in 12 vinarjev premoženja. Resne ponudbe s staro fotografijo sprejema „Kurent“ v Deveti deželi.“

Malo denarja, slabo blago. Stara gospa je čutila, da so njeni dnevi šteti. Tedaj reče svoji zvesti služkinji: „Ljuba Katra! Skrbi me, kaj bo s teboj po moji smrti. Najboljše bi bilo, če se omožiš. Ali imaš kaj prihranjenega?“ — Služkinja: „Kako bi si naj kaj prihranila v vaši službi in v sedanjih draginjah!“ — Gospa: „Imaš prav, Katra! A pomagati ti hočem sedaj. Tukaj imaš 100 kron, pojdi in si poišči ženina, ki ti bo všeč!“ — Čez nekaj ur se Katra vrne v spremstvu moškega z rudečimi lasmi in brez leve noge; bil je tudi sicer na vse načine pohabljen. Gospa se je pristrčno nasmejala, ko je videla tega grdega človeka. Ko je odšel, je začudeno vprašala Katro: „Kaj pa misliš, da si izbereš takega spaka za moža?“ — Katra odgovori: „Gospa, kaj se pa dobi danes za 100 kron?“

V ljubosumnosti. Soproga: „Franci, pokaži mi pismo, ki si ga ravnokar odprl; na naslovu vidim, da je pisala ženska in ti si ves prebledel, ko si ga čital!“ — Soprog: „Tukaj ga imaš, saj je račun tvoje šivilje!“

Zadovoljen. A: „Ali si ti tudi za to, da postanejo ženske enakopravne z moškimi?“ — B: „Gotovo! Saj potem ne bodo mogle biti več, kakor mož!“

Pri razporočitvi. Sodnik: „Vi ste imenovali vedno svojega moža prešiča in pijanca! Imate še kaj drugega omeniti.“ — Žena: „Mislim, da je dovolj!“

Po polnoči. Mož, prišedšemu iz gostilne, prifrči ob sobnih vratih pisker z rožami nasproti. — „No stara! Ti pa vedno sanjaš o rožah!“

Priporočilno. Ženitbeni posredovalec: „Gospod, zakaj pa vendar nočete vzeti one dame tam? S to je bilo že več gospodov popolnoma zadovoljnih in srečnih!“

V prepiru. Razjarjena žena: „Grdi dedec, pokažem ti takoj zobe, če mi ne odnehaš!“ — Mož: „Avša, pusti jih rajši v ustih!“

Listnica uredništva in upravnistva.

Oprostite, cenjeni dopisovalci, da ne moremo vse poslane tvarine objaviti v današnji številki. Pride vse na vrsto. — Danes imajo vsi oni naročniki rudečo črto na prvi strani lista, ki nam še niso poslali naročnine za pretečeno leto 1918. Če ne sprejmemo denarja v 14. dneh, ustavimo list.

Odvetnik
Dr. Ivan Vasič
naznanja, da je otvoril
odvetniško pisarno v Novem mestu
na Glavnem trgu št. 86.

Pojasnilo.

Čita se v Dolenjskih Novicah, da sem jaz znano obrekovanje spravljal na dan, ker pa to ni res! Jaz sem ravno tako slišal od drugih, kakor drugi od mene, namreč od g. Franca Bukovca in od gospe Bučar, oba iz Drske, katera tudi lahko dokažeta. **Jožef Pirnar.** (Ker je zadnjič bila pomota pri patisku tega pojasnila, prinesemo danes popravek.)

Ženitbena vest.

Mlada, inteligentna gospodična z 80.000 K premoženja, se želi v svrhu ženitve seznaniti z mladim, izobraženim gospodom, četudi brez premoženja. Piše naj se in pošlje slika na upravnistvo Dol. Novic pod naslovom: „Kedor išče, ta najde.“

Aro dobi nazaj tisti, ki je kupil enega prašiča, dne 17. februarja 1919 pred Vinđišerjevo gostilno v Kandiji. Natančno naj navede, koliko je dal are in za koliko se je pogodil, in kakšno svinčje je bilo. Zglasi se naj pri Ivani Klešin, Gorica, p. Leskovec pri Krškem.

Oglarji

večje število, proti dobri plači in hrani - opekarski delavci za navadno opekarno - in kuharica starejša, samostojna gospodinja, pod najugodnejšimi pogoji, se sprejmejo na posestvu **KRUPA**, p. Gradac, Belokrajina.

Učenca ki ima veselje do sedlarske obrti, sprejme Franc Janževič v Št. Jerneju.

Hiša z vrtom naprodaj.

Hiša je dvonadstropna na Glavnem trgu v Novem mestu. Natančneje se izve ravnotam, hišna št. 47.

Steklo se dobi pri Matko Mafoviču, mizarju v Novem mestu, in se vpostavlja v okvirje (okna). Ob enem se priporoča za naročila mizarske stroke vseh del.

Električne zvonce, telefone, zvonce na električni tok s transformatorji in z varnostjo (Sicherheit) in vsa v to stroko spadajoča dela in popravke izvršujem hitro in zanesljivo. Zaloga električne žice. Kupujem telefonske predmete nove in rabljene. — Se priporočam za mnoga naročila

I. Dolenjski upeljavec zvonil
J. Tomše, sobni elektroinstalater
Novo mesto - Narodni dom 145.

Čokolada, čaj, kava, prav dober kavni nadomestek, cikorija, izboren esenc za čaj - nadkriljuje vse dosedanje - samo dve žlici v čašo tople vode napravi najboljši čaj z rumom; sukanec, svila, drete, toaletno milo, trpežni čevlji, usnje, blago za ženske in moške obleke, platno, rjuhe in drugo - se ceno prodaja

v skladišču Balkan, v prostorih mlekarske Zveze, 1. nadstropje, **Alojzij Olifčič** v Ljubljani.